

УДК 656.225

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ЗА РАХУНОК КОНТЕЙНЕРНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Білецький Ю.В., Семенов С.О., Горюшко Я.С.

IMPROVING THE COMPETITIVENESS OF RAIL TRANSPORT BY CONTAINER CARRIAGE

Beletskiy Yu., Semenov S., Goryushko Ya.

У статті розглянуто питання підвищення конкурентоздатності залізничного транспорту. Вказано, що за даних умов розвитку ринку підприємства залізничного транспорту повинні вміти оцінювати рівень своєї конкурентоспроможності і завчасно вживати заходи щодо попередження збитковості та банкрутства. В якості інструменту підвищення конкурентоспроможності перевезень вантажів, що виявляє вплив практично на всі показники конкурентоспроможності та підвищує конкурентоспроможність і ефективність перевезень пропонується використовувати контейнеризацію перевезень.

Ключові слова: *аналіз, вантаж, конкурентоспроможність, організація, перевезення, транспорт.*

Постановка проблеми. Сучасне полягання вітчизняного залізничного транспорту України в економіці і фінансових коштах характеризується суперечливими явищами, що породжуються як об'єктивними чинниками, так і допущеними раніше помилками і прорахунками в економічній політиці [1]. Положення транспортного ринку показує, що процеси його розвитку в країні відбуваються в кризовій формі. У зв'язку з кризою, що склалася, на ринку перевезень, особливо у міжнародному сполученні, стало необхідним забезпечення фінансово-економічної стабільності даної галузі і поліпшення соціально-економічного положення і формування умов підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту, наприклад, за рахунок використання контейнерних перевезень, враховуючи географічне розташування країни та розташування на перетині потужних товарних потоків.

Дане завдання ряд наукових колективів і підприємств прагнуть вирішити шляхом стабілізації об'ємів перевізної роботи і забезпечення її зростання, але доводиться констатувати, що подальший розвиток залізниць вимагає скорочення витрат, вдосконалення системи управління, підвищення рівня технічної їх оснащеності та ін.

На жаль однієї констатації проблеми конкурентоспроможності, плачевного положення вітчизняних залізниць і низької якості їх послуг для знаходження

шляхів виходу з що склався ситуації недостатньо. Необхідно здійснити пошук підходів до підвищення конкурентоспроможності, нові методи її оцінки на транспортному ринку, засновані на науковому обґрунтуванні даного критерію щодо перевезень та інших чинників, що впливають на конкурентоспроможність. Також необхідно дати якісну оцінку фінансово-економічної стійкості і цінності суб'єктів даного ринку, частку окремих видів транспорту в освоєнні перевезень та їх вплив на приріст ВВП, що означає вимогу визначення конкурентоспроможності транспортних організацій (підприємств, технологічних комплексів, галузі і національної транспортної системи в цілому) [2-5].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз ряду наукових праць і літературних джерел [1, 3, 4, 6-8] показав, що необхідною умовою конкурентоспроможності галузі і економіки в цілому є забезпечення динамічного розвитку транспортної системи, її стійкого функціонування і своєчасної модернізації. Оскільки конкуренція сприяє впровадженню передових технологій і техніки, розвитку науково-дослідних розробок і практичному використанню їх результатів, вона є своєрідним двигуном науково-технічного прогресу, який виступає найважливішою умовою підвищення ефективності роботи транспортної системи України в цілому.

За даних умов розвитку ринку підприємства залізничного транспорту повинні вміти оцінювати рівень своєї конкурентоспроможності і завчасно вживати заходи щодо попередження збитковості та банкрутства. Постійне збільшення якості транспортного обслуговування разом із зростанням обсягів перевезень позитивно відображається на стані конкурентоздатності на ринку транспортних залізничних послуг [1].

Відомо, що вантажообіг і відправлення вантажів залізничним транспортом України зменшився більш ніж у три рази в порівнянні з першими роками незалежності країни при погіршенні основних техніко-економічних показників і у останні роки ця тенденція спаду об'ємів перевезень, на шкоду, зберігається. В

цей же час питанням організації транспортного виробництва і зокрема підвищенню функціонування перевізних компаній, збільшення їх конкурентоспроможності приділяється недостатня увага.

Незважаючи на певні досягнення та деякі шляхи вирішення, залишаються питання, що потребують додаткового наукового аналізу для подальшого підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту.

Матеріали та результати дослідження. Одним з шляхів підвищення конкурентоспроможності на залізничному транспорті може бути своєчасна доставка вантажів «від дверей до дверей» [9]. Велике значення для прискорення доставки має їх контейнеризація, оскільки основними результатами застосування контейнерів, окрім підвищення ступеня збереження і зниження собівартості перевезень, є економія витрат і часу на тару і упаковку вантажів, а також на навантажувально-розвантажувальні роботи, завдяки чому, підвищення швидкості і надійності доставки «від дверей до дверей».

За рахунок прискорення доставки вантажів від вантажовідправників до вантажоодержувачів саме контейнеризація перевезень дає економію часу. Ключове значення має не просто швидкість доставки, а гарантія доставки вантажу у встановлений термін – тобто терміновість.

Оскільки перевезення є не стандартизованим, а диференційованим товаром, конкуренція на транспортному ринку не вільна, а монополістична [10, 11], яка дозволяє кожному виробникові транспортних послуг орієнтуватися на певний постійний круг клієнтів, мати стійкі кореспонденції вантажопотоків або пасажиропотоків, тобто володіти власною фундаментальною «нішею» на ринку перевезень. Згідно класифікації, відбитої в роботі [12], транспортний ринок в частині вантажних перевезень є ринком товарів промислового призначення, а транспортна послуга є необхідною умовою виробництва і реалізації інших товарів і послуг, і її споживачами є підприємства і організації.

Для підвищення якості перевезень вантажів (зокрема – терміновості їх доставки) і досягнення зростання конкурентоспроможності транспортних послуг необхідне постійне вдосконалення транспортних технологій. Відомо, що недостатня якість товарів і послуг приводить до фінансових втрат, зниження конкурентоспроможності, тому питання підвищення якості мають постійно бути у фокусі уваги менеджменту будь-якої компанії [8, 13]. Існують різні підходи до визначення конкурентоспроможності організації за якістю продукції, застосовні, зокрема, і до організацій залізничної галузі [9].

Як правило, стратегічні рішення ухвалюються на основі методів, за допомогою яких фірма могла б використовувати існуючу конкурентну перевагу в просуванні товару і послуг і забезпеченні свого подальшого зростання [7, 14].

Залучення на залізничний транспорт вантажів, які можна перевозити у контейнерах, і зростання контейнеризації залізничних перевезень можуть бути досяг-

нуті тільки на основі розробки і виходу на ринок високоякісних транспортних продуктів, що забезпечують доставку вантажів у контейнерах.

Для підвищення конкурентоспроможності залізничних контейнерних перевезень необхідно підвищувати терміновість перевезень, а також асортимент і якість послуг, що надаються. Ці завдання можна вирішити шляхом перегляду технології одиночних і групових контейнерних відправок, а також створення нових, конкурентоздатних транспортних продуктів.

У роботі [9] пропонується три варіанти організації контейнерних перевезень і дрібних консолідованих контейнеризованих відправок: за участю експедитора, логістичного провайдера і інтермодального оператора (рис.).

Рис. Схематична діаграма контейнерного перевезення

Контейнеризація є могутнім інструментом підвищення конкурентоспроможності перевезень вантажів, які можна перевозити у контейнерах, що надає дію практично на всі показники конкурентоспроможності і що підвищує конкурентоспроможність і ефективність перевезень. У роботах [15, 16] виділяються такі складові ефекту від контейнеризації перевезень вантажів, які можна перевозити у контейнерах, як економія експлуатаційних витрат на затарювання і упаковку тарно-штучних вантажів, отримувана вантажовідправниками; економія експлуатаційних витрат на навантажувально-розвантажувальні роботи; ефект від підвищення збереження вантажів; ефект від прискорення доставки вантажів у контейнерах, що розраховується на основі вартісної оцінки скорочення вантажної маси в дорозі; ефект від зниження витрат на створення складів для зберігання вантажів, що враховує як скорочення оборотного капіталу, що «вмртвається» в складських запасах, так і безпосереднє зниження поточних витрат, пов'язаних із зберіганням запасів, а також економія капітальних витрат на будівництво складських споруд та ін.

До перерахованих видів ефектів доцільно додати ефект від розвитку товарообміну, що виявляється в збільшенні інтенсивності і дальності товаропотоків і дозволяє кожному виробникові і регіону ефективно спеціалізувати свою діяльність в рамках світової економіки. Адже саме контейнерні перевезення дозволяють реалізувати зростаючу потребу в терміновості задоволення попиту при зростаючому «розпилюванні» виробничої діяльності фірм по всій земній кулі [17].

Вказані ефекти в своїй сукупності утворюють макроекономічний ефект від розвитку контейнеризації. Такий ефект може виникнути завдяки діяльності конкретних економічних суб'єктів і розподілу між учасниками виробничо-логістичних ланцюгів, що обслуговуються контейнерними перевезеннями, тобто існують не відособлено від діяльності суб'єктів ринку, а тільки в рамках цієї діяльності [18-20].

Розвиток контейнеризації, що дозволяє отримати вище перелічені істотні ефекти, вимагає і значних інвестиційних витрат на створення потужностей і технологій, обробку, що забезпечує переміщення контейнерів, а також постійних витрат на їх зміст.

У числі пріоритетних шляхів щодо підвищення конкурентоспроможності перевезень вантажів, які можна перевозити у контейнерах, можна виділити заходи щодо таких напрямів, як технологічне забезпечення підвищення якості, існуючих і створення перспективних транспортних продуктів (розвиток технології концентрації вагонопотоків, здійснення раціонального завантаження рухомого складу та ін.), забезпечення технічної готовності термінально-складського господарства до реалізації продуктової лінійки залізничних контейнерних перевезень (створення мережі крупних терміналів-хабів для забезпечення ритмічної роботи з контейнерними поїздами) та ін.

Висновок. Таким чином, підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту можна досягти за рахунок перевезень вантажів, які можна перевозити у контейнерах, з доставкою «від дверей до дверей», що дозволить привернути додаткові об'єми контейнерних перевезень і забезпечити не тільки стійкість положення, але і економічну безпеку залізничного транспорту, якісне і ефективне його функціонування при повному задоволенні потреб народного господарства і населення в перевезеннях і зниженні тарифного навантаження на споживачів транспортної продукції.

Література

1. Аксенов И.М. Создание экономического механизма управления пассажирским железнодорожным комплексом Украины: дис. докт. экон. наук.: 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством / И.М. Аксенов. – Д., 2008. – 324 с.
2. Белов, И. В. Экономика железнодорожного транспорта [Текст] : учеб. / И. В. Белов, В. Г. Галабурда, В. Ф. Данилин [и др.] ; под ред. И. В. Белова. – М. : Транспорт, 1989. – 351 с.
3. Дубровина, В. И. Оценка конкурентоспособности грузовых перевозок на основе показателей качества транспортного обслуживания с применением многомерной модели [Текст] / В. И. Дубровина // Бюллетень Объ-

- диненного ученого совета ОАО «РЖД». – 2014. – № 1. – С. 57–66.
4. Исследование в сфере оценки потребителями качества услуг на рынке грузоперевозок железнодорожным транспортом [Текст] / «Гудок», «РЖД-Партнер». – Декабрь 2013 г. – М. : Гудок, 2013. 30 с.
 5. Лапидус, Б. М. Эволюция железнодорожного транспорта: на пути к инновационному ренессансу [Текст] / Б. М. Лапидус, Д. А. Мачерет // Вестник ВНИИЖТ. – 2011. – №1. – С. 3–14.
 6. Lynch, R. L. Strategic management [Текст] / R. L. Lynch. – 5th ed. – UK : Pearson Education Limited, 2009. – 826 p.
 7. Recommendations: Organizing demonstration runs of container block trains on Euro-Asian transport links [Электронный ресурс] / United Nations Economic Commission for Europe. – URL: <http://www.unece.org/trans/main/sc2/sc2.html>
 8. Report on Combined Transport in Europe [Текст] : Paris, International Union of Railways (UIC) – Railway Technical Publications (ETF). – December 2012. – 95 p.
 9. Дубровина В.И. Экономическое обоснование направленный повышения конкурентоспособности железнодорожных перевозок контейнеропригодных грузов: дис. к. экон. наук.: 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством / Дубровина В.И. – Москва., 2014. – 171 с.
 10. Мачерет, Д. А. Рыночные категории и ценовая политика [Текст] / Д. А. Мачерет // Железнодорожный транспорт. – 1994. – № 1. – С. 37–45.
 11. Мачерет, Д. А. Совершенствование экономических методов управления производственными ресурсами и работой железнодорожного транспорта [Текст] : дис. ... д-ра экон. наук. : 08.00.05 / Мачерет Дмитрий Александрович. – М. : МИИТ, 2000. – 317 с.
 12. Котлер, Ф. Основы маркетинга [Текст] / Ф. Котлер. – М. : Прогресс, 1990. – 736 с.
 13. Juran, J. Juran's Quality Handbook, [Текст] / J. Juran, A. V. Godfrey. – 5th ed. – New York: McGraw-Hill, 1999
 14. Lynch, R. L. Strategic management [Текст] / R. L. Lynch. – 5th ed. – UK : Pearson Education Limited, 2009. – 826 p.
 15. Экономика железнодорожного транспорта [Текст] / Под ред. Н. П. Терёшиной, Б. М. Лапидуса. – М. : ФГОУ «Учебно-методический центр по образованию на железнодорожном транспорте», 2011. – 676 с.
 16. Экономическая эффективность контейнерных перевозок [Текст] / А. Т. Дерibas, М. Ф. Трихунков. – М. : Транспорт, 1974. – 64 с.
 17. Хаммелс, Д. Транспортные издержки и международная торговля во вторую эру глобализации [Текст] / Д. Хаммелс / Экономическая школа. – Альманах, том 7. – 2011. – С. 141–160.
 18. Мачерет, Д. А. Экономические методы управления производственными ресурсами и работой железнодорожного транспорта [Текст] / Д. А. Мачерет. – М. : МИИТ, 2000. – 146 с.
 19. Макконелл, К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика [Текст] / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю / 16-е издание. – СПб, М. : ИНФРА-М, 2007. – 940 с.
 20. Мандриков, М. Е. Экономическая эффективность и пути ускорения доставки грузов железнодорожным транспортом [Текст] / М. Е. Мандриков. – М. : Транспорт, 1974. – 88 с.

References

1. Aksenov I.M. Soznanie Ekonomicheskogo mehanizma upravlenija passazhirskim zheleznodorozhnym kompleksom Ukrainy: dis. dokt. ekon. nauk.: 08.00.03 – Ekonomika i

- upravlenie nacional'nom hazajajstvom / I.M. Aksenov. – D., 2008. – 324 s.
2. Belov, I. V. *Ekonomika zheleznodorozhnogo transporta* [Tekst]: ucheb. / I. V. Belov, V. G. Galaburda, V. F. Danilin [i dr.] pod. red. I. V. Belova. – M. : Transport, 1989. – 351 s.
 3. Dubrovina, V. I. *Ocenka konkurentosposobnosti gruzovyh perevozok na osnove pokazatelej kachestva transportnogo obsluzhivaniya s primeneniem mnogomernoj modeli* [Tekst] / V. I. Dubrovina // *Bjulleten' Ob' edinennogo uchenogo soveta OAO «RZhD»*. – 2014. – № 1. – S. 57–66.
 4. *Issledovanie v sfere ocenki potrebiteljami kachestva uslug na rynke gruzoperevozok zheleznodorozhnym transportom* [Tekst] / «Gudok», «RZhD-Partner». – Dekabr' 2013 g. – M. : Gudok, 2013. 30 s.
 5. Lapidus, B. M. *Revoljucija zheleznodorozhnogo transporta: na puti k innovacionnomu renessansu* [Tekst] / B. M. Lapidus, D. A. Macheret // *Vestnik VNIIZhT*. – 2011. – №1. – S. 3–14.
 6. Lynch, R. L. *Strategic management* [Tekst] / R. L. Lynch. – 5th ed. –UK : Pearson Education Limited, 2009. – 826 p.
 7. *Recommendations: Organizing demonstration runs of container block trains on Euro-Asian transport links* [Elektronnyj resurs] / United Nations Economic Commission for Europe. – URL: <http://www.unece.org/trans/main/sc2/sc2.html>
 8. *Report on Combined Transport in Europe* [Tekst] : Paris, International Union of Railways (UIC) – Railway Technical Publications (ETF). – December 2012. – 95 p.
 9. Dubrovina V.I. *Ekonomicheskoe obosnovanie napravlenij povyshenija konkurentosposobnosti zhelezno-roznhnyh perevozok kontejneroprigojnyh gruzov: dis. k. ekon. nauk.: 08.00.03 – Ekonomika i upravlenie nacional'nom hazajajstvom / Dubrovina V.I.* – Moskva., 2014. – 171 s.
 10. Macheret, D. A. *Rynochnye kategorii i cenovaja politika* [Tekst] / D. A. Macheret // *Zheleznodorozhnyj transport*. – 1994. – № 1. – S. 37–45.
 11. Macheret, D. A. *Sovershenstvovanie ekonomicheskikh metodov upravlenija proizvodstvennymi resursami i rabotoj zheleznodorozhnogo transporta* [Tekst] :dis. d-ra ekon. nauk : 08.00.05 / Macheret Dmitrij Aleksandrovich. – M. : MIIT, 2000. – 317 s.
 12. Kotler, F. *Osnovy marketinga* [Tekst] / F. Kotler. – M. : Progress, 1990. – 736 s.
 13. Juran, J. *Juran's Quality Handbook*, [Tekst] / J. Juran, A. B. Godfrey. – 5th ed. – New York: McGraw-Hill, 1999
 14. Lynch, R. L. *Strategic management* [Tekst] / R. L. Lynch. – 5th ed. –UK : Pearson Education Limited, 2009. – 826 p.
 15. *Ekonomika zheleznodorozhnogo transporta* [Tekst] / Pod. red. N. P. Terjoshinoy, B. M. Lapidusa. – M. : FGOU «Uchebno-metodicheskij centr po obrazovaniju na zheleznodorozhnom transporte», 2011. – 676 s.
 16. *Ekonomicheskaja jeffektivnost' kontejneryh perevozok* [Tekst] / A. T. Deribas, M. F. Trihunkov. – M. : Transport, 1974. – 64 s.
 17. Hammels, D. *Transportnye izderzhki i mezhdunarodnaja trgovlja vo vtoruju jeru globalizacii* [Tekst] / D. Hammels / *Ekonomicheskaja shkola*. – Al'manah, tom 7. – 2011. – S. 141–160.
 18. Macheret, D. A. *Ekonomicheskie metody upravlenija proizvodstvennymi resursami i rabotoj zheleznodorozhnogo transporta* [Tekst] / D. A. Macheret. – M. : MIIT, 2000. – 146 s.
 19. Makkonell, K. R. *Ekonomiks: principy, problemy i politika* [Tekst] / K. R. Makkonell, S. L. Brju / 16-e izdanie. – SPb, M. : INFRA-M, 2007. – 940 s.
 20. Mandrikov, M. E. *Ekonomicheskaja jeffektivnost' i puti uskorenija dostavki gruzov zheleznodorozhnym transportom* [Tekst] / M. E. Mandrikov. – M. : Transport, 1974. – 88 s
- Белецкий Ю.В., Семенов С.А., Горюшко Я.С. Повышение конкурентоспособности железнодорожного транспорта за счет контейнерных перевозок.**
- В статье рассмотрены вопросы повышения конкурентоспособности железнодорожного транспорта. Отмечена необходимость осуществления поиска подходов к повышению конкурентоспособности, новых методов ее оценки на транспортном рынке, основанных на научном обосновании данного критерия относительно перевозки и других факторов, влияющих на конкурентоспособность. Указано, что при данных условиях развития рынка предприятия железнодорожного транспорта должны уметь оценивать уровень своей конкурентоспособности и заблаговременно принимать меры по предупреждению убыточности и банкротства. Авторами констатируется недостаточное внимания вопросам организации транспортного производства и в частности повышению функционирования перевозочных компаний. В качестве инструмента повышения конкурентоспособности перевозок грузов, оказывающего воздействие практически на все показатели конкурентоспособности и повышающим конкурентоспособность и эффективность перевозок предлагается использовать контейнеризацию перевозок.*
- Ключевые слова:** анализ, груз, конкурентоспособность, организация, перевозка, транспорт.
- Beletskij Yu., Semenov S., Goryushko Ya. Improving the competitiveness of rail transport by container carriage.**
- The article contains the questions of improving the competitiveness on a rail transport. Noted the need to search for approaches to improve the competitiveness of new methods for its evaluation in the transport market based on a scientific rationale for this criterion relative to transportation and other factors affecting the competitiveness. It is indicated that under these conditions the development of the railway transport enterprise must be able to assess the level of their competitiveness in advance and take measures to prevent loss and bankruptcy. The authors found insufficient attention to the issues of transport production and in particular to improve the functioning of the transportation companies. As a tool for improving the competitiveness of freight that have an impact on virtually all indicators competitiveness and increasing the competitiveness and efficiency of transport are encouraged to use the containerization of shipping.*
- Keywords:** analysis, cargo, carriage, competitive, organization, parameters, transport.
- Білецький Ю.В.** – старший викладач кафедри «Логістичне управління та безпека руху на транспорті» СХУ ім. В. Даля, м. Северодонецьк.
- Семенов С.О.** – старший викладач кафедри «Логістичне управління та безпека руху на транспорті» СХУ ім. В. Даля, м. Северодонецьк.
e-mail: semen_opugt@mail.ru.
- Горюшко Я.С.** – студент групи ТЛЗ-241м кафедри «Логістичне управління та безпека руху на транспорті» СХУ ім. В. Даля, м. Северодонецьк.
- Рецензент: д.т.н., проф. Чернецька-Білецька Н.Б.